

Szőlő és bor a Szeged környéki homokon

A korábbi években gyakran írtunk arról, hogy a Szeged környéki homokföldökön kedvezőtlenebb helyzetben vannak a gazdálkodó szövetkezetek, mint a megye más tájain. Már az átszervezőkor hátrányos helyzetben voltak az itt megalakult termelő kollektívák, azóta is Csongrád megye gazdálkodásának, előbbrejutásának egyik lényeges tartaléka az; mikorra szűnik meg az a nagymérvű differenciátság, ami még napjainkban is tapasztalható.

Evről évre megfigyelhető, hogy a különböző, ésszerű elgondolások, szerkezeti átalakítások, szövetkezeti egyesülések, a szövetkezeti vezetés megszilárdítása, eredményt hoz. Ma már vitathatatlan, nem alárendelt szerepű a homokvidék és a valamikor négy aranykoronás poszahomokon is lehet magas színvonalú termelési szerkezetet kialakítani, iparszerű, jövedelmező gazdálkodást. Kézenfekvő példa erre a forráskúti Haladás Tsz is, ahol köztudottan a szántóföldi zöldstermesztésben és más termelési ágazatokban is példamutató modellt teremtettek. Ha csak az elmúlt esztendő termésátlagaira gondolunk, a kedvezőtlenebb termelői adottságú szövetkezetek akkor sem szégyenkezhetnek, hiszen búzából 25,4 mázsát takarítottak be hektáronként, rozsából 17,5 mázsát, tritikaleből 16,3 mázsát, őszi árpából 27,5 mázsát, tavaszi árpából 26,9 mázsát, kukoricából 25 mázsát, burgonyából 118 mázsát, fűszerpaprikából 54,3 mázsát — s ami nagyon lényeges, ebben a homoki körzetben ilyen magas termésátlagot még sohasem értek el. Ez is bizonyítja, hogy az a szellemi és anyagi koncentráció, amit e térségre fordítanak, nem vész kárba.

A szegedi járás termőhelyileg gyenge homoki körzetében 18 termelőszövetkezet, 46 ezer 131 hektáron, és 9 szakszövetkezet, 23 ezer 32 hektáron gazdálkodik. Ezek a gazdaságok árkiegészítést, jövedelemkiegészítést támogatást és fejlesztési hozzájárulást kaphatnak. Ha csak az utóbbit, a fejlesztési hozzájárulás hatását vizsgáljuk, a szövetkezetek termelési szerkezetének alakulásában, már akkor is egyértelműen kiderül, hogy ezeknek a kollektíváknak a gazdálkodásában milyen jelentős szerepet tölt be a fejlesztési hozzájárulás. Jellemző ennek mértékére, hogy 1973-tól napjainkig például a szarvasmarhatartás megsegítésére 110,5 millió forint fejlesztési támogatást kaptak a gazdaságok. Közvetített, hogy a homoki földterületek hasznosítása a természeti és közgazdasági adottságok alapján, sajátosan eltér a megye más körzeteitől. Ezeket a sajátosságokat figyelembe véve, és a népgazdasági igényeknek megfelelően itélik oda differenciáltan a fejlesztési hozzájárulást.

A homoki táj szőlőjéről, boráról híres. 1973-tól napjainkig a megítélt fejlesztési hozzájárulás 21,6 százalékát, mintegy 24 millió forintot, a szőlő és gyümölcs telepítésére kapták a homoki kollektívák. Nem véletlen, Csongrád megye összes szőlőterületének háromnegyed része, ezen belül a nagyüzemileg művelt terület 52,7 százaléka található itt, a megye összes gyümölcstermő területének 65 százaléka, amiből nagyüzemileg művelt 46,3 százaléka. Ugyanakkor a szakszövetkezetekben, a közösen és az egyénileg művelt területen 7020 hektár az ültetvény.

Sajnos, a nagyüzemileg művelt szőlő-, illetve gyümölcstermő terület évről év-

re csökken, ugyanis a kiöregedett, gyengén termő és nem gépesíthető ültetvényeket kivágják. Nyilvánvaló, hogy ezek helyébe új telepítések kerülnek, azonban az ütemet és a megvalósítást akadályozza a beruházási források hiánya. Ma már az egy hektárra jutó beruházási költség 240—250 ezer forint, s ehhez a saját erőt a termelőszövetkezet csak beruházási hitel igénybevételeivel teremtheti elő, de akkor más beruházások megvalósítását halasztja el. Eppen ezért a szőlő- és gyümölcs telepítésre adott fejlesztési hozzájárulás ezt a gondot enyhíti. A legnagyobb összeget, 9 millió 160 ezer forintot a pusztamérgesi Rizling Tsz kapta szőlőtelepítésre, illetve korszerűsítésre. A homoki tájban igen jó híre van a pusztamérgesi boroknak, hiszen már a század elején külföldön szívesen vásárolták a rizlinget. A kis termelőszövetkezetben ugyanis szerencsés megnőtt az ültetvények területe. Míg 1973-ban 221 hektár termelt, az elmúlt évben már ennek közel kétszerese. Ésszerű elgondolás az is, hogy főágazattá akarják fejleszteni a szőlőtermesztést. Jelentős telepítési történet még Öttömösön, a Magyar Úszó Tsz-ben, s a kisteleki Új Elet Tsz-ben is.

A megyében 1973-tól napjainkig összesen 594 hektár szőlőt telepítettek. Ebből 371 hektárt a homokon, és 69 hektárt a homoki szakszövetkezetekben. Vagyis a fejlesztési hozzájárulás hatására az ültetítés háromnegyed része koncentráldik itt. Mégis ajánlatos lenne a fejlesztési hozzájárulást differenciáltan elosztani, hogy Pusztamérges, Forráskút, Öttömös, Mórahalom jelentős szőlőtermelő körzetében előbb-utóbb megteremtődjen az iparszerű termelési rendszerek létrehozásának a lehetősége. Jobb együttműködés kellene a termelés koordinálására, és a Dél-alföldi Pincegazdaság bevonásával a szőlőtermelés és -feldolgozás teljes vertikális integrációját kialakíthatnák. Történt már néhány kezdeményezés, így a növényvédelmi együttműködés kialakítására is, hogy helikopter beállításával az igényeknek megfelelően permetezzenek. Ezzel is jelentősen növelhetnék a termésmennyiséget. A pincegazdaság az ötödik ötéves tervben 1200 hektár területen kíván együttműködés alapján telepíteni: így a mórahalmi Haladás Szakszövetkezettel 230 hektáron, a csengelei Aranyhomok Tsz-szel 200 hektáron, a forráskúti Haladás Tsz-szel pedig 100 hektáron.

Csongrád megye gyümölcs-termő területének a csökkenése is számottevő, közfigyelmre méltó, hasonlóan a szőlőhöz, itt is jelentős a szörványtelepítés, és nagyarányú a termőfák kiöregedése. A homoki termelőszövetkezetekben a nagyüzemi művelésű gyümölcsös 46,3 százaléka, vagyis 919 hektár található. Ebből napjainkban a termőterület 824 hektár. Jellemző, hogy ebből 366 hektár az őszibarack, és 357 hektár a téli alma. Az utóbbi években a kínálatban is tapasztalhattuk, hogy a gyümölcsösök állapota mind az üzemi telepítéseknél, mind pedig a szörványültetvényeknél igen gyenge, és ez megmutatkozik a termés mennyiségében és termésátlagokban.

Sajnálatos az a tény, hogy őszibarackból Csongrád me-

gye térszélben tavaly 172 vagon termelt, az előző esztendőben jóval több. Ebből 116 vagonnal a kedvezőtlen termőhelyi adottságú térszék termelt meg, de az előző években ezekben a kollektívákban is jóval többet szüretelhettek. Ha bár az őszibarack köztudottan a szegedi táj kincse, gyümölcse, évszázados hagyománya van, ennek ellenére tavaly itt, a homoki, kedvezőtlen adottságú térszékben 31,6 mázsát takaríthattak be hektáronként, szinte már hangsúlyozni is fölösleges, hogy az előző években mindig többet, és alatta maradt a megyei terméstartagnak is. Ilyen se fordult elő az utóbbi három évben. Ez a néhány számadat is utal arra, hogy nemcsak érdemes, hanem elengedhetetlen több figyelmet fordítani erre a kultúrára. Tagadhatatlan, hogy a rendkívüli belvíz hatására a faállomány jelentős mértékben lecsökkent, ennek következtében megyei szinten mintegy egyharmadával, a homoki gazdaságokban pedig 40 százalékkal csökkent 1973-rol 1976-ra a termés mennyisége. Világos, hogy ezzel összefüggésben emelkedett a piaci ár. A telepítések megkezdődtek, a homoki körzetben 76 hektárt a térszék, 96 hektárt pedig a szakszövetkezetek telepítettek el. Azonban a telepítést szaporítóanyag hiánya késlelteti, és még jó néhány más probléma. A megkülönböztetett fejlesztési hozzájárulással kívánják a telepítési kedvet fellendíteni, mindenestre tény, hogy 1973-tól telepítés Csongrád megyében csak itt, a homoki táj körzetében történt. Néhány közös gazdaságban terveznek őszibarack-telepítést, de ha a megfelelő szaporítóanyag nem áll rendelkezésre, a megvalósítás elhúzódhat. Kár pedig, mert ha generális változás nem történik, lassan-lassan „elfelejtjük”, hogy miről is volt híres korábban a termőtáj.

Sz. Lukács Imre

Hol lakik a mindszei ács?

Levélcímlapok, megoldásuk

A címzett ismeretlen — ezt a jelzést ragasztja a postás azokra a küldeményekre, amelyeket feladójuk olyannyira hiányos, vagy olvashatatlan címzéssel indított útjára, hogy lehetetlen a kikézésük. A posta ezeket az utcáról utcára, házról házra cipelt leveleket, nyomtatványokat, lapokat, újságokat, utalványokat teljes joggal visszajuttathatná a feladónak; a posta azonban nem jár el a rideg bürokrácia szabályai szerint, hanem még egy kísérletet tesz: a címnyomzórészleg kezére adja a küldeményt.

A részleg a budapesti 62-es postahivatal Marx téri épületének első emeletén működik, várva azt a havi kéreken 2000 postai küldeményt, amelyet kétezer címzett vár hiába. A meglepő szívóssággal és Columbo hadnagyhoz méltó logikával dolgozó címnyomozók havi adagja ezekben a napokban alaposan megnőtt: a nyár a főszezon.

A címnyomozás munkájába új színt vitt be az irányítószám bevezetése. Az elírt, téves irányítószám tényleg vezet a levelet, viszont olyan leveleknél, amelyek címhiányban szenvednek, kiindulópontot adnak a kereséshez. Nagyon szeretnék a címnyomozók egy tűpishiba elkerülését, mégpedig azt, ha a feladók a postafiókba címzett levelekhez a postafiók irányítószámát, nem pedig a vállalat telephelye szerinti irányítószámot írnak.

Néhány példa a címnyomozásra: Petőfi nevet viselő utca és tér pont húsz van Pest-Budán. Tizenkilenc helyen van Kossuth út, utca, tér, Árpád apánk nevét pedig tizennyelv viseli. Bárfai, Bárfai utca és köz nem kevesebb, mint hét van Budapesten. Ez utóbbit azért említjük, mert egy Írországból érkezett levél, amely a „Balfai” utcába szolt, végigpróbálta ezeket az utcákat — eredménytelenül. Végül is a címnyomozók a címzett nevéből kiindulva megállapították, hogy a levelet a Balzac utcába kell vinni.

Azt már rutinnal irányítják el, ha levélen Harmat, utca helyett Gyarmat utca van (az egyik Kőbányán, a másik Zuglóban található).

Nem ilyen egyszerű volt a dolog egy Gombáról érkezett levéllel: „Pm VIII. k. Paj kin amelyeket feladójuk olyannyira hiányos, vagy olvashatatlan címzéssel indított útjára, hogy lehetetlen a kikézésük. A posta ezeket az utcáról utcára, házról házra cipelt leveleket, nyomtatványokat, lapokat, újságokat, utalványokat teljes joggal visszajuttathatná a feladónak; a posta azonban nem jár el a rideg bürokrácia szabályai szerint, hanem még egy kísérletet tesz: a címnyomzórészleg kezére adja a küldeményt.

Néhány emlékezetes eset: csak a címjegyzékek alapos átböngészése után sikerült kikézésíteni Kecskemétre „a szociális utthon gondnokának, a Műkert mellett” címzést viselő borítékot. A városnév nélkül a „Megyei Kórház, kórbonctan” címzéssel ellátott levél pedig Szolnokra került.

A címnyomozók buzgalmát dicséri, hogy megtalálták a címzettjét annak a levélnek is, amelyen a címzett neve mellett szó szerint ez állt: „...ács részére, mindszei születésű, a III. em. lakik, a számot nem tudom. Munkásszálló.”

Cs. B.

Munkatermelékenység és személyi jövedelmek a mezőgazdaságban

Dr. Nagy Lajos könyvéről

A közelmúltban jelent meg a Közgazdasági és Jogi Könyvtár gondozásában a JATE professzorának, dr. Nagy Lajosnak a „Munkatermelékenység és személyi jövedelmek a mezőgazdaságban” című könyve, ami kibővített és aktualizált azonos a szerző akadémiai doktori értekezéseivel. Ez a könyv az agrárközgazdasági irodalom legjobb alkotásai közé tartozik. Olyan átfogó tudományos elemzést tartalmazó munka, amely összhangban áll a társadalmi-gazdasági fejlődésünk követelményeivel és egyúttal a tudományágazat elméleti szintű továbbfejlesztését is szolgálja. Húsba-vérbe vágó gyakorlati problémákra keresi és adja meg a tudományos választ, ezért a szűk szakmai körökön kívül a szélesebb közvélemény érdeklődésére is számot tart.

A könyv három, szorosan összefüggő részre tagolódik. Az első részben a hagyományostól eltérően tárgyalja a termelékenység fogalmát

és elméleti összefüggéseit. Ebből kiindulva a teljes termelékenység növekedését és annak legfontosabb tényezőit elemzi bőséges statisztikai bázison alapuló számítások segítségével. Nagyon érdekes megállapításokat tesz a mezőgazdasági ágazat ipar mögötti elmaradása és „az utólerés”, ami a fejlett szocialista társadalom építésének a kulcskérdése — várható időtartamára. A szerző adatai szerint a magyar mezőgazdasági termelékenységi színvonal nemzetközi összehasonlításban közepesen minősíthető: az európai országok rangsorában az egy keresőre jutó termelési érték alapján a 11. helyen állunk a hetvenes évek elején.

A második rész a személyi jövedelmek igen bonyolult kérdéseit tárgyalja a mezőgazdaságban. A szerző — jogosan — történelmi jelentőségű eseménynek tartja, hogy Magyarországon a 70-es évek elejére a mezőgazdasági munkajövedelmek és az ipari munkabérek közötti különbség megszűnt. A könyv ugyanakkor részletesen bizonyítja azt is, hogy a jövedelemparitász elérése nem jelenti a falusi és a városi lakosság életmódjában, életszínvonalában fennálló különbségek eltűnését, hiszen 1972-ben a falusi lakosokra jutó társadalmi juttatások értéke mintegy 30 százalékkal alacsonyabb az ipari keresőkhöz képest. Figyelemre méltó fejtegetések találhatók itt a jövedelemparitász indokai, értelmezése és távlati fenntartásának problémái tekintetében is.

A harmadik rész a munkatermelékenység és a személyi jövedelmek alakulása közötti kapcsolatot kutatja. Ebben a fejezetben bírálja a szerző a kérdéssel kapcsolatos polgári nézeteket, bemutatja a marxista közgazdászok közötti vitákat, és végül kialakítja a saját tudományos álláspontját, amely szerint a jövedelmek és a termelékenység közötti összefüggés népgazdasági aránytörvényként fogható fel. Ez a felfogás hasznos tanulságokat ad a gazdaságpolitika kialakítása számára. E rész foglalkozik végül a tulajdon lényege megjelenési formáinak és az érdekeltségi típusoknak a termelékenységre gyakorolt hatásával is.

A széles problémakört feldolgozó, szerkezetileg jól tagolt, tömör, világos stílusban megírt szövegben munkát haszonnal forgathatják a gazdasági kérdések iránt érdeklődő olvasók.

Dr. V. M.

Dr. Sipos Miklós

Kinek jár a gyermek-ápolási táppénz?

Kinek, és mennyi ideig jár a gyermekápolási táppénz, kérdezi V. B.-né szegedi olvasónk. Arra is kíváncsi, hogy ki tekinthető a gyermekápolási táppénzre jogosultnak, és ki jogosult a beteg gyermek mellé az anyát táppénzes állományba venni?

A rendelkezések szerint gyermekápolási táppénzre jogosult a dolgozó anya vagy az egyedülálló apa, ha hat évesnél fiatalabb beteg gyermekét ápolja. A táppénzre jogosultság időtartama azonban változó, attól függően, hogy a gyermek hány éves, s hogy az anya egyedülálló-e. A gyermek egyéves koráig az anya, és az egyedülálló apa korlátozás nélkül igénybe veheti a táppénzt a beteg gyermek otthoni ápolása érdekében. Ezt követően a jogosultság a gyermek egy-hároméves korában évi hatvan napra, a gyermek három-hatéves korában pedig évi harminc napra terjed ki. Egyedülálló szülő esetén gyermekápolási táppénzt a gyermek három-hatéves korában is évente hatvan napra lehet igénybe venni.

A gyermekápolási táppénz gyermekenként jár. Így például, ha a dolgozó nőnek háromévesnél idősebb, de hatévesnél fiatalabb gyermeke van, mindkét gyermeke után harminc-harminc napra, ha egyedülálló, akkor pedig hatvan-hatvan napra jogosult gyermekápolási táppénzre. Előzményként be kell számítani — az említett 30, illetőleg 60 napi időtartam megállapításánál — a gyermek utolsó születésnapját követő időre kapott gyermekápolási táppénzes időt. Például ha a gyermek harmadik életévét 1977. augusztus 31-én tölti be, szeptember 1-e és 1978. augusztus 31-e közötti idő alatt harminc napig jogosult az anya gyermekápolási táppénzre.

Egyedülállóan a táppénzre jogosultság elbírálásánál azt kell tekinteni, aki nem él házasságban, élettársi közösségben. Ezek a hajadon, a nőten, az özvegy, az elvált, vagy házastársától külön élő, továbbá egyedülállóan kell tekinteni azt, akinek a férje, sorkatonai szolgálatot teljesít; házastársa kórházi ápolásban részesül vagy külföldön tartózkodik; házastársa

közép- vagy felsőfokú intézmény nappali tagozatán tanul; házastársa a háztartásukban levő gyermekről a gyámi feladatokat ellátó szakigazgatási szerv igazolása szerint legalább két hónapja nem gondoskodik; azokat a házastársakat is, akik látásuk csökkenése miatt munkaképességüket mindketlen elvesztették, és ez az állapotuk legalább hat hónapot át fennáll.

Egyedülállóan kell venni azt is, akinek a házastársa orvosi igazolás szerint testi vagy szellemi fogyatékosága miatt hat hónapon át teljes munkaképtelen, nyugellátásban részesül, kényszergyógykezelés alatt áll, letartóztatásban van, vagy szabadságvesztés büntetését tölti, és a havi keresete, jövedelme 1977-ben az 1070 forintot nem haladja meg.

A beteg gyermek ápolására az anyát vagy az egyedülálló apát a körzeti gyermekszakrendelés orvosa veheti táppénzes állományba az erre a célra rendszeresített nyomtatvány felhasználásával.